

PRÓBNA MATURA z WSiP

Egzamin maturalny z chemii dla klasy 3

Poziom rozszerzony

Marzec 2016

Zasady oceniania zadań

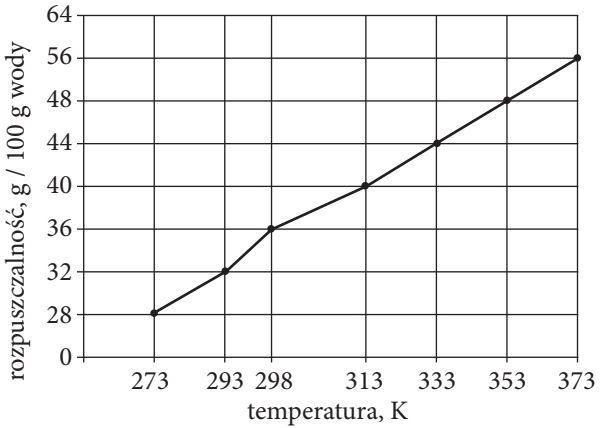

30	II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów	rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne izomerycznych aldehydów i ketonów o podanym wzorze sumarycznym; tworzy nazwy systematyczne prostych aldehydów i ketonów (11.2)	3
31	II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów III. Opanowanie czynności praktycznych	opisuje sposoby rozdzielania roztworów właściwych (ciał stałych w cieczach, cieczy w cieczach) na składniki (5.4) planuje doświadczenie pozwalające rozdzielić mieszaninę niejednorodną (ciał stałych w cieczach) na składniki (5.5) posługuje się poprawną nomenklaturą węglowodorów (nasycone, nienasycone i aromatyczne) i ich fluorowcopochodnych; wykazuje się rozumieniem pojęć: szereg homologiczny, wzór ogólny, izomeria (9.4)	1
32	II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów III. Opanowanie czynności praktycznych	wykonuje obliczenia związane z przygotowaniem, rozcieńczaniem i zatężaniem roztworów z zastosowaniem pojęć stężenia procentowego i molowego (5.2)	3

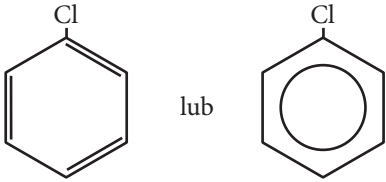
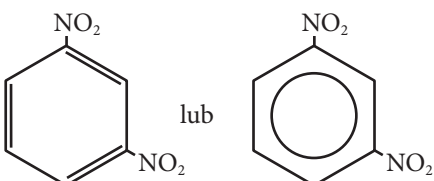
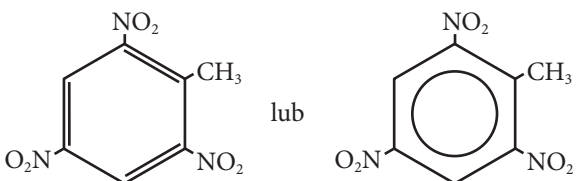
Schemat oceniania zadań

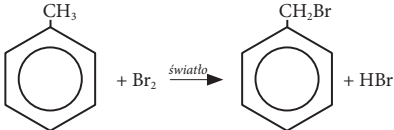
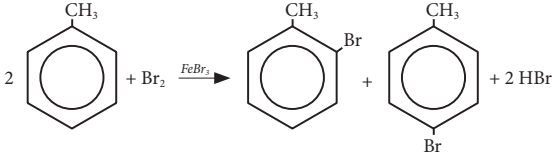
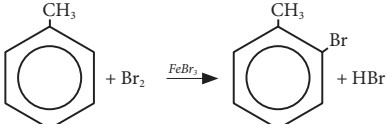
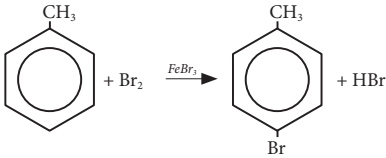
Numer zadania		Odpowiedź/Wzorcowe rozwiązanie	Zasady przyznawania punktów	Punktacja									
1		1 – F, 2 – P	Poprawna ocena prawdziwości – dwóch zdań – 1 punkt . – mniej niż dwóch zdań – 0 punktów .	0–1									
2		<table><tr><td>Nazwa pierwiastka</td><td>mangan</td></tr><tr><td>Liczba protonów</td><td>25</td></tr><tr><td>Zapis pełny konfiguracji elektronowej w stanie podstawowym</td><td>$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^5$</td></tr><tr><td>Symbol bloku konfiguracyjnego</td><td><i>d</i></td></tr></table>	Nazwa pierwiastka	mangan	Liczba protonów	25	Zapis pełny konfiguracji elektronowej w stanie podstawowym	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^5$	Symbol bloku konfiguracyjnego	<i>d</i>	Poprawne uzupełnienie – czterech komórek tabeli – 2 punkty . – trzech komórek tabeli – 1 punkt . – mniej niż trzech komórek tabeli – 0 punktów .	0–2	
Nazwa pierwiastka	mangan												
Liczba protonów	25												
Zapis pełny konfiguracji elektronowej w stanie podstawowym	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^5$												
Symbol bloku konfiguracyjnego	<i>d</i>												
3	3.1	D	Zaznaczenie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt .	0–1	0–2								
	3.2	D	Zaznaczenie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt .	0–1									

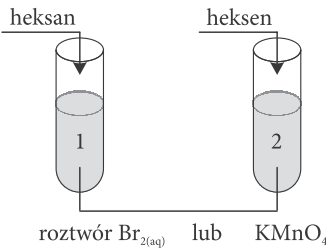
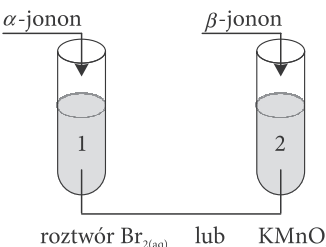
8	Przykładowa odpowiedź: I. Wyznaczenie ilości HCl, który przereagował: $V_{\text{HCl}} = 5 \text{ cm}^3$; $c_{\text{HCl}} = 30\%$; $d_{\text{HCl}} = 1,15 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3}$ $m_r = 1,15 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3} \cdot 5 \text{ cm}^3 = 5,75 \text{ g}$ $m = c_p \cdot m_r / 100\% = 30\% \cdot 5,75 \text{ g} / 100\% = 1,725 \text{ g}$ $M_{\text{HCl}} = 36,5 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $n_{\text{HCl}} = 1,725 \text{ g} / 36,5 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1} = 0,047 \text{ mola}$ II. Wyznaczenie objętości otrzymanego chloru: <u>Sposób I</u> $146 \text{ g HCl} - 22,4 \text{ dm}^3 \text{ Cl}_2$ $1,725 \text{ g} - x$ $x = 0,265 \text{ dm}^3 \text{ Cl}_2$ <u>Sposób II</u> Z 4 moli HCl powstaje 1 mol Cl_2. Z 0,047 mola HCl powstaje x moli Cl_2. $x = 0,012 \text{ mola}$ $V_{\text{Cl}_2} = 0,012 \cdot 22,4 \text{ dm}^3 = 0,269 \text{ dm}^3$ Uwaga: za poprawne należy uznać wyniki uzyskane poprawną metodą jeśli różnice w wartości wynikają z przyjętych przybliżeń.	Poprawna metoda rozwiązania – 1 punkt.	0–1	0–2
		Poprawne obliczenia przy poprawnej metodzie – 1 punkt.	0–1	
9	1 – N, 2 – T	Zaznaczenie – dwóch poprawnych odpowiedzi – 1 punkt. – mniej niż dwóch poprawnych odpowiedzi – 0 punktów.	0–1	
10	A, 1	Zaznaczenie – dwóch poprawnych odpowiedzi – 1 punkt. – mniej niż dwóch poprawnych odpowiedzi – 0 punktów.	0–1	
11	Kolejno: taka sama jak, egzotermiczna, nie zależy, od reagentów do otoczenia.	Podkreślenie – czterech poprawnych informacji – 1 punkt. – mniej niż czterech poprawnych informacji – 0 punktów.	0–1	
12	B	Zaznaczenie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt.	0–1	
13	Kolejno: sączenie, substancja Z, rozdzielanie cieczy w rozdzielaczu, substancję X, substancji Y (lub substancję Y substancji X).	Podkreślenie – pięciu poprawnych informacji – 2 punkty. – czterech poprawnych informacji – 1 punkt. – mniej niż czterech poprawnych informacji – 0 punktów.	0–2	

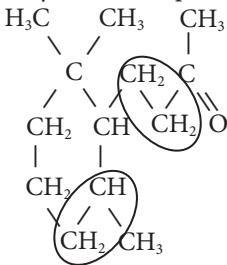
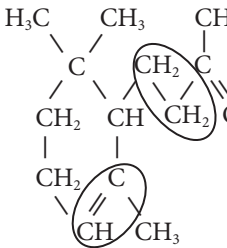
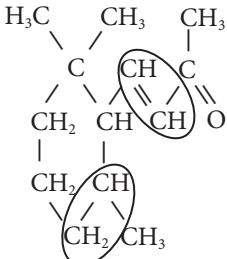
14			Poprawne narysowanie wykresu – 1 punkt.	0–1	0–2
	D		Zaznaczenie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt.	0–1	
15	Przykładowe rozwiązanie: W temperaturze 90°C: 100 g wody – 53 g KCl 200 g wody – 106 g KCl W temperaturze 10°C: 100 g wody – 30 g KCl 200 g wody – 60 g KCl Masa wytrąconego osadu wynosi $m = 106 \text{ g} - 60 \text{ g} = 46 \text{ g KCl}$. Uwaga: za poprawne należy uznać również obliczenia mieszczące się w granicach błędu odczytu z wykresu masy KCl.		Poprawna metoda rozwiązania – 1 punkt.	0–2	
			Poprawne obliczenia przy poprawnej metodzie – 1 punkt.		
16	Przykładowe rozwiązanie: W temperaturze 50°C w 100 g wody można rozpuścić około 43 g KCl. Masa roztworu wynosi $43 \text{ g} + 100 \text{ g} = 143 \text{ g}$. 43 g KCl ----- 143 g roztworu $x \text{ g}$ ----- 200 g roztworu $x = 60 \text{ g KCl}$ Po dodaniu 30 g wody masa roztworu = 230 g. $c_p = m_s \cdot 100\% / m_r$ $c_p = 60 \text{ g} \cdot 100\% / 230 \text{ g} = 26\%$ Uwaga: za poprawne należy uznać również obliczenia mieszczące się w granicach błędu odczytu z wykresu masy KCl.		Poprawna metoda rozwiązania – 1 punkt.	0–2	
			Poprawne obliczenia przy poprawnej metodzie – 1 punkt.		
17	1 – F, 2 – P		Poprawna ocena prawdziwości – dwóch zdań – 1 punkt. – mniej niż dwóch zdań – 0 punktów.	0–1	
18	Reaguje z H_2SO_4 i nie reaguje z NaOH.	K_2O , Mg	Poprawne uzupełnienie – czterech komórek tabeli – 1 punkt. – mniej niż czterech komórek tabeli – 0 punktów.	0–1	
	Reaguje z NaOH i nie reaguje z H_2SO_4 .	SO_2 , N_2O_5			
	Reaguje z wodą.	K_2O , Mg, SO_2 , N_2O_5			
	Reaguje z H_2SO_4 i NaOH.	Al_2O_3			

19	Probówka 1 $2 \text{Li} + 2 \text{H}^+ \rightarrow 2 \text{Li}^+ + \text{H}_2$		Napisanie poprawnego równania reakcji – 1 punkt.	0–1	0–3											
	Probówka 2 $\text{Na}_2\text{O} + 2 \text{H}^+ \rightarrow 2 \text{Na}^+ + \text{H}_2\text{O}$		Napisanie poprawnego równania reakcji – 1 punkt.	0–1												
	$\text{H}^+ + \text{OH}^- \rightarrow \text{H}_2\text{O}$		Napisanie poprawnego równania reakcji – 1 punkt.	0–1												
20	Probówka 1 $2 \text{Li} + 2 \text{HCl} \rightarrow 2 \text{LiCl} + \text{H}_2$ $M_{\text{Li}} = 7 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $M_{\text{HCl}} = 36,5 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $n_{\text{HCl}} = c_{\text{m}} \cdot V_{\text{HCl}} = 0,005 \text{ mola}$ $n_{\text{Li}} = m_{\text{Li}} / M_{\text{Li}} = 0,2 \text{ g} / 7 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1} = 0,029 \text{ mola}$ $n_{\text{Li}}/n_{\text{HCl}} = 0,029/0,005 = 5,8 \Rightarrow$ nadmiar Li $n_{\text{Li}}/n_{\text{HCl}} > 1$ ---- roztwór zmieni barwę, gdyż Li przereaguje z wodą, tworząc LiOH.		Poprawne obliczenia przy poprawnej metodzie i podanie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt. Błędna metoda lub błędne obliczenia, lub błędna odpowiedź – 0 punktów.	0–1	0–3											
	Probówka 2 $\text{Na}_2\text{O} + 2 \text{HCl} \rightarrow 2 \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$ $M_{\text{Na}_2\text{O}} = 62 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $M_{\text{HCl}} = 36,5 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $n_{\text{HCl}} = c_{\text{m}} \cdot V_{\text{HCl}} = 0,005 \text{ mola}$ $n_{\text{Na}_2\text{O}} = m_{\text{Na}_2\text{O}} / M_{\text{Na}_2\text{O}} = 0,2 \text{ g} / 62 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1} = 3,23 \cdot 10^{-3} \text{ mola}$ $n_{\text{HCl}}/n_{\text{Na}_2\text{O}} = 1,55$, jeżeli $n_{\text{HCl}}/n_{\text{Na}_2\text{O}} < 2 \Rightarrow$ nadmiar Na_2O Roztwór zmieni barwę, gdyż nadmiar Na_2O przereaguje z wodą, tworząc NaOH.		Poprawne obliczenia przy poprawnej metodzie i podanie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt. Błędna metoda lub błędne obliczenia, lub błędna odpowiedź – 0 punktów.	0–1												
	Probówka 3 $\text{KOH} + \text{HCl} \rightarrow \text{KCl} + \text{H}_2\text{O}$ $M_{\text{KOH}} = 56 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $M_{\text{HCl}} = 36,5 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $n_{\text{HCl}} = c_{\text{m}} \cdot V_{\text{HCl}} = 0,005 \text{ mola}$ $n_{\text{KOH}} = m_{\text{KOH}} / M_{\text{KOH}} = 0,2 \text{ g} / 56 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1} = 3,57 \cdot 10^{-3} \text{ mola}$ $n_{\text{KOH}}/n_{\text{HCl}} = 3,57 \cdot 10^{-3} / 0,005 = 0,71 \Rightarrow$ nadmiar HCl $n_{\text{KOH}}/n_{\text{HCl}} > 1$ ---- Roztwór nie zmieni barwy.		Poprawne obliczenia przy poprawnej metodzie i podanie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt. Błędna metoda lub błędne obliczenia, lub błędna odpowiedź – 0 punktów.	0–1												
21	21.1	A – cykloheksan B – 3-metylopentan C – 2-metyloheksan		Napisanie – trzech poprawnych odpowiedzi – 1 punkt. – mniej niż trzech poprawnych odpowiedzi – 0 punktów.	0–1	0–2										
	21.2	<table><tr><th colspan="4">Liczba atomów węgla</th></tr><tr><th>I- -rzędowych</th><th>II- -rzędowych</th><th>III- -rzędowych</th><th>IV- -rzędowych</th></tr><tr><td>4</td><td>0</td><td>2</td><td>0</td></tr></table>		Liczba atomów węgla				I- -rzędowych	II- -rzędowych	III- -rzędowych	IV- -rzędowych	4	0	2	0	Poprawne uzupełnienie – czterech komórek tabeli – 1 punkt. – mniej niż czterech komórek tabeli – 0 punktów.
Liczba atomów węgla																
I- -rzędowych	II- -rzędowych	III- -rzędowych	IV- -rzędowych													
4	0	2	0													

22	Wzór i nazwa izomeru <i>trans</i>: $ \begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH}_2 \quad \quad \text{H} \\ \quad \quad \diagdown \quad \diagup \\ \quad \quad \text{C} = \text{C} \\ \quad \quad \diagup \quad \diagdown \\ \text{CH}_3 \quad \quad \text{CH}_3 \end{array} $ <i>trans</i>-3-metylopent-2-en	Narysowanie poprawnego wzoru i napisanie poprawnej nazwy – 1 punkt .	0–1	0–2
	Wzór i nazwa izomeru <i>cis</i>: $ \begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH}_2 \quad \quad \text{CH}_3 \\ \quad \quad \diagdown \quad \diagup \\ \quad \quad \text{C} = \text{C} \\ \quad \quad \diagup \quad \diagdown \\ \text{CH}_3 \quad \quad \text{H} \end{array} $ <i>cis</i>-3-metylopent-2-en	Narysowanie poprawnego wzoru i napisanie poprawnej nazwy – 1 punkt .	0–1	
23	I. chlorobenzen lub II. 1,3-dinitrobenzen lub III. 2,4,6-trinitrotoluen lub	Narysowanie poprawnych wzorów – trzech związków – 2 punkty. – dwóch związków – 1 punkt. – mniej niż dwóch związków – 0 punktów.	0–2	
24	Benzen i cykloheksan nie są homologami. Homologami są związki należące do tego samego szeregu homologicznego, czyli takie, które różnią się we wzorze o jedną lub kilka grup $-\text{CH}_2-$. Benzen (C_6H_6) i cykloheksan (C_6H_{12}) nie spełniają tej reguły – należą do różnych szeregów homologicznych – nie są homologami.	Napisanie poprawnej odpowiedzi wraz z uzasadnieniem – 1 punkt.	0–1	

25	Równanie reakcji w obecności światła:	Napisanie poprawnego równania reakcji – 1 punkt.	0–1	0–2
	Równania reakcji w obecności katalizatora (FeBr₃): lub	Napisanie poprawnego równania reakcji – 1 punkt.	0–1	
26	Związki α-jonon i β-jonon są izomerami, ponieważ posiadają identyczny wzór sumaryczny i jednocześnie różnią się strukturą.	Napisanie poprawnej odpowiedzi wraz z uzasadnieniem – 1 punkt.	0–1	
27	C, 3	Zaznaczenie – dwóch poprawnych odpowiedzi – 1 punkt. – mniej niż dwóch poprawnych odpowiedzi – 0 punktów.	0–1	
28	Izomery α-jonon i β-jonon nie będą dawać pozytywnego wyniku próby Tollensa, ponieważ nie posiadają grupy aldehydowej.	Napisanie poprawnej odpowiedzi wraz z uzasadnieniem – 1 punkt.	0–1	

29	Etap I Schemat doświadczenia: Oczekiwane obserwacje: Odbarwienie $\text{Br}_{2(\text{aq})}$ (z brunatnej barwy) lub odbarwienie KMnO_4 (z barwy fioletowej) w probówce z heksenem lub brak zmiany barwy $\text{Br}_{2(\text{aq})}$ (lub KMnO_4) w probówce z heksanem.	Poprawne opisanie I etapu wraz z przewidywanymi obserwacjami – 1 punkt.	0–1	0–3
	Etap II Schemat doświadczenia: Oczekiwane obserwacje: Odbarwienie $\text{Br}_{2(\text{aq})}$ (z brunatnej barwy) lub odbarwienie KMnO_4 (z barwy fioletowej) w obydwu probówkach.	Poprawne opisanie II etapu wraz z przewidywanymi obserwacjami – 1 punkt.	0–1	
	Wniosek: Zaobserwowane odbarwienie roztworu $\text{Br}_{2(\text{aq})}$ lub KMnO_4 świadczy o tym, że badane związki posiadają w cząsteczce wiązania wielokrotne, czyli są związkami nienasyconymi.	Napisanie poprawnego wniosku – 1 punkt.	0–1	

30	Przykładowe odpowiedzi:	Narysowanie poprawnego wzoru – 1 punkt.	0–1	0–3
		Narysowanie poprawnego wzoru – 1 punkt.	0–1	
		Narysowanie poprawnego wzoru – 1 punkt.	0–1	
31	Kolejno: chemiczne, fizycznymi, różnicę, fizycznych, destylację.	Podkreślenie – pięciu poprawnych informacji – 1 punkt. – mniej niż pięciu poprawnych informacji – 0 punktów.	0–1	
32	Należy obliczyć stężenie molowe β-jononu w przygotowanym roztworze i porównać je z granicą detekcji ludzkiego zmysłu powonienia (c_G). Jeżeli obliczone stężenie jononu w roztworze: $c \geq c_G$, to można przyjąć, że uczestnicy badania wyczują zapach β-jononu. $M_{\beta\text{-jononu}} (\text{C}_{13}\text{H}_{20}\text{O}) = 13 \cdot 12 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1} + 20 \cdot 1 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1} + 1 \cdot 16 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1} = 192 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$ $n = \frac{m}{M} = \frac{0,25 \text{ g}}{192 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}} \approx 0,001302083 \text{ mol}$ $c = \frac{n}{V} = \frac{0,001302083 \text{ mol}}{250 \text{ ml}} = 5,208 \cdot 10^{-6} \text{ mol} \cdot \text{ml}^{-1}$ Stężenie związku w przygotowanym roztworze przekracza granicę detekcji β-jononu o trzy rzędy wielkości, a więc $c \geq c_G$ i uczestnicy badania powinni poczuć zapach β-jononu.	Poprawna metoda rozwiązania – 1 punkt.	0–1	0–3
		Poprawne obliczenia przy poprawnej metodzie – 1 punkt.	0–1	
		Napisanie poprawnej odpowiedzi – 1 punkt.	0–1	